

Datum: 2025-01-13
Diarienummer: 2024-23071-2

Mottagare:
Försvarsdepartementet
103 33 Stockholm
Referens: Fö2024/01550

Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster

Säkerhetspolisen har tagit del av slutbetänkandet och vill framföra följande synpunkter.

5 Tillämpningsområdet

Som framgår av utredningen följer av artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen att den nationella säkerheten ska vara varje medlemsstats eget ansvar. Att EU:s direktiv om kritiska entiteters motståndskraft (CER-direktivet) inte påverkar medlemsstaternas ansvar för att skydda nationell säkerhet förtydligas genom artikel 1.5 i direktivet. Av artikel 1.6–8 framgår vilka begränsningar i direktivets tillämpningsområde som följer av detta. Utredningen föreslår bland annat mot bakgrund av dessa begränsningar de undantag från den föreslagna lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare som följer av 1 kap. 8–10 §§ i lagförslaget.

Det är viktigt att medlemsstaternas ansvar för att skydda nationell säkerhet säkerställs. Från det perspektivet bidrar utredningens förslag till en önskvärd tydlighet. Samtidig innebär utredningens förslag att verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen inte kommer att omfattas av kraven på riskbedömning och åtgärder för motståndskraft. Dessa krav har enbart delvis sin motsvarighet i säkerhetsskyddslagstiftningen. Säkerhetsskyddslagstiftningen syftar till att skapa ett skydd mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten, och de skyddsåtgärder som föreskrivs enligt säkerhetsskyddslagen har därför inte det allriskperspektiv som är utgångspunkten för den föreslagna lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Säkerhetspolisen anser därför, i likhet med vad som framförts i remissvaret till utredningens delbetänkande, att direktivets krav på riskbedömning och åtgärder för motståndskraft skulle kunna utgöra en lämplig bottenplatta även i förhållande till verksamhet som lyder under säkerhetsskyddslagen (2018:585). Sådan verksamhet skulle samtidigt kunna undantas från krav om incidentrapportering samt från tillsyn och sanktioner. Säkerhetspolisen anser att det alljämt finns betydande fördelar med en enhetlig reglering av åtgärder för motståndskraft hos verksamhetsutövare som utför kritiska samhällstjänster. Hur en sådan reglering kan utformas bör vara föremål för vidare utredningsåtgärder.

6.1 Nationell riskbedömning

Säkerhetspolisen instämmer i och tillstyrker förslaget att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska delge tillsynsmyndigheterna och de kritiska verksamhetsutövarna relevanta delar av den nationella riskbedömningen.

Säkerhetspolisen anser att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör delge Försvarmakten och Säkerhetspolisen den nationella riskbedömningen, då bedömningen kan vara av relevans för myndigheterna i egenskap av samordningsmyndigheter enligt 8 kap. 2 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

8.1 Skyldighet att genomföra riskbedömning

Säkerhetspolisen vidhåller att riskbedömningen bör uppdateras minst vartannat år, i enlighet med vad som gäller för en säkerhetsskyddsanalys enligt 2 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen.

Datum: 2025-01-13

Diarienummer: 2024-23071-2

Säkerhetspolisen anser att harmoniserade regelverk skulle skapa större tydlighet och incitament att nyttja de synergieffekter som uppstår.

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheterna inom sina tillsynsområden ska få meddela föreskrifter om riskbedömning. Säkerhetspolisen avstyrker delvis förslaget. Det finns en stor risk att en sådan ordning skulle leda till osäkerhet kring vilka föreskrifter som gäller för en viss verksamhet. Säkerhetspolisen förordar mot den bakgrunden som utgångspunkt en lösning med ett samlat regelverk med gemensamma krav som vid behov kompletteras av ytterligare och mer sektorspecifika föreskrifter från respektive tillsynsmyndighet.

9 Bakgrundskontroll

Utredningen har föreslagit en modell för bakgrundskontroll som är inspirerad av den modell som tillämpas i bl.a. skollagen (2010:800). Skyddsintresset enligt skollagen är skyddet för barnens bästa. Utredningen konstaterar att detta skyddsintresse skiljer sig markant mot vad som gäller för CER, där det i stället är en samhällsviktig tjänst och dess tillhandahållande som ska skyddas. Utredningen bedömer dock att båda skyddsvärdena är angelägna och att det inte finns något hinder mot att samma system används även i lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Bakgrundskontrollen i den föreslagna lagen syftar till att skydda kritiska verksamhetsutövare mot en dynamisk hotbild, som inbegriper hybrid- och terroristhot. Utredningen drar slutsatsen att föreslagen kontroll kommer att kunna ha en liten påverkan på risken för infiltration eftersom en kvalificerad antagonist kan antas undvika att använda sig av individer som förekommer i belastningsregistret. Mot bakgrund av de skyddsintressen som identifierats av utredningen och de potentiella hotaktörernas kapacitet framstår den valda modellen av bakgrundskontroll inte som ändamålsenlig.

Säkerhetspolisen har noterat att många olika aktörer och verksamhetsutövare på senare tid fört fram förslag som syftar till att stärka skyddet för deras verksamheter. Utöver utredningens förslag finns även promemorian Utökade möjligheter till registerkontroller för Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och myndigheterna inom Sveriges domstolar (JU 2024/015511) och Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (Ds 2024:24). Det finns behov av ett samlat grepp om dessa frågor i syfte att på sikt åstadkomma en konsekvent rättslig reglering såvitt avser genomförandet av bakgrundskontroller, registerkontroller, säkerhetsprövningar och säkerhetsklareringar av personer i olika funktioner, verksamheter och sammanhang.

Säkerhetspolisen vill även lyfta utmaningar med att säkerställa identiteter, särskild i de fall den prövade har tilldelats ett samordningsnummer. För närvarande råder det osäkerhet om identiteten vid tilldelning av cirka hälften av alla samordningsnummer (prop. 2021/22:276 s. 29–30 och 38). En möjlig lösning är att vid ansökan om registerkontroll tillämpa systemet med samordningsnummer som delas in i olika nivåer beroende på tillförlitligheten i identitetsuppgifterna, med utgångspunkten att enbart samordningsnummer med styrkt identitet bör vara aktuella för prövning.

10.3.7 Offentlig förvaltning

Säkerhetspolisen har framfört att tillsynsansvaret för sektorn offentlig verksamhet inte skulle ligga i linje med myndighetens nuvarande uppdrag. Säkerhetspolisen är positiv till att utredningen delar myndighetens uppfattning och tillstyrker utredningens förslag.

Datum: 2025-01-13

Diarienummer: 2024-23071-2

11.7.2 Sanktionsavgiftens storlek

Säkerhetspolisen instämmer i och tillstyrker förslaget att nivån för sanktionsavgifter enligt säkerhetsskyddslagen höjs för enskilda verksamhetsutövare. Det vore inte rimligt att nivån för sanktionsavgifter enligt säkerhetsskyddslagen understeg nivån för sanktionsavgifter enligt den nya lagen om motståndskraft för kritiska verksamhetsutövare.

Av utredningens förslag framgår att när sanktionsavgiftens storlek bestäms ska särskild hänsyn tas till den skada eller risk för skada som uppstått till följd av överträdelsen, om den kritiska verksamhetsutövaren tidigare har begått en överträdelse och de kostnader som den kritiska verksamhetsutövaren har undvikit till följd av överträdelsen. Enligt säkerhetsskyddslagen 7 kap. 3 § ska bedömningen även ta hänsyn till vad verksamhetsutövaren har gjort för att överträdelsen ska upphöra och för att begränsa dess verkningar. Det kan övervägas om sådana omständigheter ska beaktas även i förhållande till sanktionsavgift enligt den föreslagna lagen om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare.

Detta remissvar har beslutats av chefsjuristen Per Lagerud. Verksjuristen Sandra Lima har varit föredragande.